

Demir-Çelik sorunu

9 Haziran 1976 günü Cumhuriyet gazetesinde, yayınlanan Demir-Çelik sorunuyla ilgili Oda Başkanı Muzaffer Evirgen "in yazısını aynen yayınlıyoruz.

Sanayinin ana maddesi olan demirin yıldan yıla tüketimi artmaktadır. İnşaat sektöründen ağır sanayi sektörüne kadar uzanan bir tüketim genişliği, çeliği sanayileşmiş ve sanayileşme sürecindeki tüm ülkeler için başta gelen bir talep haline getirmiştir.

Çelik tüketimi dünya ortalaması 1973'te kişi başına 198 kg, 'dır. 1972 yılı değerlerine göre ABD'de kişi başına tüketim 635 kg. olurken, bu değer İtalya'da 350 kg, , Hindistan'da 13 kg. ve Türkiye'de 70 kg. olmuştur.

1960'larda 34(3 milyon ton olan dünya ham çelik üretimi, 1970'lerde 593 milyon tona yükselmiş ve 1980'lerde de 890 milyon ton olarak hesaplanmıştır. Dünya ham çelik üretiminin, %19. 5'u ABD, %18. 9'u SSCB, %17. 1'i Japonya tarafından sağlanmaktadır.

Dünya demir hammadde rezervlerinin %38. 7'si SSCB'de, %18'i G.Amerika, %1.3. 4'ü ABD'de, %15.2'si Kanada' da %3.7'si Hindistan'da, %3. 8 i Kuzey

Çin'de, %2. 5'i Avustralya'dadır.

Emperyalist-kapitalisi ülkelerin demir hammaddesi bakımından dışa bağımlılıkları, 1960'ta; ABD'nin %33, AET'nin %22 ve Japonya'nın %83 iken bu rakamlar 1980'lerde ABD için %35, AET için %61 ve Japonya için de %99 olacaktır.

TÜRKİYE'DE DURUM

Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planına (1972-1977) göre, Ortakpazar ülkeleri arasında en düşük kalkınma düzeyli olan 1972 İtalyası"nın durumuna Türkiye'nin J992'de ulaşabilmesi hedef alınmıştır. Türkiye'nin hedef alınan bu düzeye gelebilmesi için, 320 milyon ton demir cevherine, 790 milyon ton taşkömürüne ve 1041 milyon ton linyite gereksinimi vardır. Bunun, ortalama olarak bir değer verecek olursak, 500 milyon ton mevcut demir hammadde rezervlerinin %64'ünün tüketilmiş olması anlamına geleceği açıktır. Yılda %11. 8'lik tüketim artışı, rezervin 22. 4 yılda tükeneceğini göstermektedir.

Esas olarak, sorun hammaddenin aranmasından başlamaktadır. Bu konuda bir ana plan olmayışı, Üretim-tüketim arasında gerekli dengenin

kurulmasına olanak sağlamamıştır. Rezervi bilenen bir cevherden ilk üretimi alabilmek için, ortalama 6 yıl bir süre geçer. Bu nedenle cevherin bulunması, rezervin saptanması "tesisler açıldıktan sonra" ya bırakılırsa bugünkü durum olağan sayılmalıdır.

Aralık 1975 sonunda açılan İsdemir'jn cevher gereksinimi "Özellikle sürenin-çok kısa olması koşuluyla" ithal (dışalım) yoluyla sağlanabilmektedir. Şimdiki kapasiteyle (1. 2 milyon, ton cevher) dahi çalıştığında gerekli cevher karşılanamazken, dördüncü, beşinci demir-çelik tesislerinin temelini atmak, Türkiye'nin bugünkü dış politikasıyla, ya çok pahalı cevher almasını, ya da hiç cevher bulamamasını getirecektir. Gün be gün dış ilişkilerimizin bozulduğu bir ortamda uluslararası düzeyde ne denli taraftar topladığımız ortadadır. Bu koşullarda, Türkiye'ye sadece emperyalist ülkelerdeki komisyoncular cevher satacakları ki, bu da onların istediği bir durumdur.

İlk yapılacak çalışma, süratle yeni rezervler bulmak ve bunların verimliliğini saptamak olmalıdır. Ancak, aramaya gereken önem verilmez ve yatırım yapılmazsa, hammadde gereksinimimiz dışalım yoluyla giderilmeye çalışılacaktır. Dünya arama harcamalarının %80'inin emperyalist ülkelerde çok azının ise az gelişmiş ülkelerde yapıldığı hatırlanacak olursa, Türkiye'nin salt demir hammaddesinde değil, diğer hammaddeler gereksiniminde de neden sıkıntı çektiği anlaşılmış olacaktır. Dahası, arama çalışmalarının temel koşulu olan detay jeolojik haritaların büyük bir kesiminin de yapılmamış olduğunu söylersek, hangi noktada olduğumuz ortaya çıkacaktır.

DEMİR-ÇELİK TESİSLERİ

SSCB ortak ekonomik işbirliği sonucu kurulan İskenderun Demir-Çelik (İsdemir) tesisleri İlk aşamada J. 2 milyon ton sıvı maden üretecektir. Yılda, 2 milyar liralık hammadde ve enerji gereksinimi olan tesisler için, 2.1 milyon ton cevher, 1. 6 milyon ton taşkömürü, 443 bin ton kalker, 146 bin ton dolomit, 98. 8 bin ton fuel-oil, 96 bin ton hurda, 33 bin ton mangan ve 256 milyon kw/saat enerji alınacaktır.

Karabük Demir-Çelik tesislerinden

T.M. M.O.B. JEOLJİ MÜHENDİSLERİ ODASI
JEOLJİ DERGİSİNİN YAYIN KOŞULLARI

1-Jeoloji Dergisinde bilimsel, teknik, ekonomik, sosyal ve güncel yazılar yayınlanırlar.

2-Yazıların daktiloda, çift aralıklı satırlarla ikişer nüsha yazılmış ve imzala narak gönderilmesi gereklidir.

3-Şekillerin aydınlar kağıdına çini mürekkebi ile çizilmesi ve fotoğrafların net ve klişe alınmasına elverişli olması lazımdır.

4-Gönderilen yazıların daha önce yayınlanıp yayınlanmadığı belirtilmelidir.

5-Yazıların baş tarafına yazının İngilizce , Almanca veya Fransızca dillerinden biriyle 200 kelimeyi geçmeyen özeti konulmalıdır.

6-Telif ve tercüme yazılarda, 300 kelimelik her standart sayfa için Ödenecek ücretler şunlardır;

Çevirilere 25 TL. , derlemelere 30 TL. araştırmalara 40 TU ödenir. On sayfadan fazla yazıların, on z sayfadan fazlası için ücret ödenmez. Ücretler yazının dergide yayınlanmasından sonra ödenir.

7-Telif ve tercüme ücretlerinden doğacak vergi yükümlülüğü tamamen yazı sahibine aittir.

8-Yazı, şekil ve ilanlardaki görüşlerden yazı sahipleri sorumludur. Bu görüşler Jeoloji Mühendisleri Odasını bağlamaz.

9- Çevirilerden doğacak hertürlü sorumluluk çevirmene aittir.

10-Jeoloji dergisindeki yazılar, kaynak gösterilmeden aktarılmaz .

11-Dergiye gönderilecek yazıların yayınlanıp yayınlanmayacağına Jeoloji Mühendisleri Odası Yönetim Kurulu veya onun saptayacağı Yayın Kurulu karar verir, İ2-Dergide yayınlanacak ilanların ücretleri Oda tarafından saptanır.

yılda 625 bin ton çelik üretilmektedir. 1978 yılında kapasitesi 950 bin tona yükselecektir. Erdemir 826 bin ton çelik üretimini 1978'de 1626 bin tona

1974'te gümrüksüz ithal olanaklarının dağıtımıyla 1.7 milyon ton ithalat yapılmıştır. Kamu sektörünün 861 milyon 205 bin liralık ithalatına karşın

1973 YILI KİŞİ BAŞINA DÜNYA DEMİR-ÇELİK ÜRETİMİ			
Ülke	Miktar	Ülke	Miktar
Amerika	646	Romanya	408
SSCB	526	Meksika	86
Çekoslovakya	600	Bulgaristan	266
Japonya	1101	Yugoslavya	133
Fransa	485	Hindistan	12
İtalya	364	Brezilya	71
İspanya	329	Türkiye	44
Dünya ortalaması	181		

yükseltecektir. MKE kurumu ve özel sektörün üretimiyle 3 milyon 55 bin ton olan çelik üretimi tevsiatlarla 5169 bin tona çıkacaktır. (1973 yılı rakamlarına göre; Türkiye'nin dünya üretimindeki payı %0,2'dir.)

DÜNYA DEMİR-ÇELİK TÜKETİMİ		(kgk W)		
■ Ülke	1938	1953	1960	1972
İspanya	15	35	60	276
Meksika	11	28	50	88
Yunanistan	24	22	49	96
İtalya	52	87	186	379
Polonya	30	133	211	422
İsveç	218	320	545	700
Türkiye	10	25	22	55
Bulgaristan				175
Mısır				30
İsrail				234
Yugoslavya	-	-	-	187

1982 yılında üç tesis için gerekli olan demir cevheri 12 milyon 950 bin ton olarak hesaplanmıştır. Bunun yanısıra 1980 yılı için gereken hammaddenin karşılanabilmesi, taşkömürünün 2.6, demir cevherinin ise 3.5 kez daha fazla üretilebilmesiyle mümkün olacaktır.

ARZ- TALEP VE MC

Devlet Planlama Teşkilatının (DPT) rakamlarına göre, 1974 yılı için; talep 2631 bin ton, üretim 2299 bin ton olarak gerçekleşmiştir. 1976 yılı tahminleri ise talep ve üretim arasında 350 bin ton kadar bir açığı göstermektedir.

İthalatın tatlı kar bırakması, özel sektörün elektrikli ark ocaklarını kapatmasıyla sonuçlanmıştır. 1974 ve 1975 yıllarında artan stoklara rağmen ithalat yapılmıştır. 1975 yılı ithalat fiyatları 205-220 dolar(3075-3300 TL) olan ticari çubuktan, tonda 5125 TL'lık ithal izni alınmış ve ton başına 2 bin liralık kazanç yolları sağlanmıştır.